SUOMEN BIOKIERTO & BIOKAASU RY

Vastine ympäristövaliokunnalle aiheesta HE 189/2024 vp kokouksessa (10.12.2024) käytyyn keskusteluun liittyen

Ympäristövaliokunnan kokouksessa pyydettiin asiantuntijoilta jälkikäteen toimitettavaksi vastineita rekisteröintimenettelyyn liittyen. Suomen Biokierto ja Biokaasu ry:n (SBB) ympäristövaliokunnalle toimittama kirjallinen lausunto on edelleen ajankohtainen ja siitä löytyy keskeiset ehdotukset. Tuomme tässä vastineessa lisätietoa asioihin, jotka nousivat valiokunnan kokouksessa esille.

SBB edustaa laajasti suomalaisia biokaasualan toimijoita. Kaikki keskeiset toimijat ovat yhdistyksen jäseniä. SBB lausunto on laadittu kaikkien toimijoiden näkökulmasta ja se edustaa toimialan yhteistä etua. Maatilamittakaavan tunnetuimmat biokaasulaitosvalmistajat Suomessa ovat Demeca Oy, Metener Oy ja Doranova Oy. Oman mädätystekniikan lisäksi Doranova Oy edustaa Suomessa saksalaisia WELtec BioPower GmbH:n ja Sauter Biogas GmbH:n, tunnettuja saksalaisia laitostoimittaja. Agrok Oy edustaa Suomessa saksalaista AgriKomp GmbH, jonka biokaasulaitoksia on yli 1000 eri puolella maailmaa. Ruotsiin on valmistunut 10 ja lisäksi rakenteilla on 3 maatilamittakaavan biokaasulaitosta. Suomessa on valmistunut yksi AgriKompin laitos, ja useita Sauterin laitoksia.

Rekisteröintimenettely

Rekisteröintimenettelyä voidaan pitää sopivana sellaisiin toimintoihin, joita on lukumääräisesti paljon ja niitä koskevat tekniset ratkaisut ovat keskenään yhdenmukaisia. Suomessa maatalouden sivuvirtoja käsitellään vasta pieniä määriä laitosmaisesti. Tällä hetkellä toiminnassa on noin 40 maatilan biokaasulaitosta. Lähivuosina toiminnan aloittaa arviolta 70–80 laitosta, mutta vuoteen 2030 biokaasulaitosten lukumäärän odotetaan edelleen kasvavan. Erityisesti lannan käsittely biokaasulaitoksissa on perusteltua ilmasto- ja vesistöpäästöjen näkökulmista. Maatilamittakaavan biokaasulaitokset ovat teknisesti suhteellisen yksinkertaisia ja käsiteltävät jätemäärät ja -lajit ovat verraten homogeenisiä. SBB:n mielestä on tarkoituksenmukaista tehdä työläs asetusvalmistelu nyt ministeriössä ja näin vähentää erityisesti kuntatasolla tehtävää viranomaistyötä myöhemmin.

Lisäksi SBB pitää tärkeänä varmistaa sujuvat menettelyt myös eläinsuojien kohdalla. Maatalouden sivuvirtoja käsittelevien biokaasulaitosten (alle 20 000 t/a) siirtäminen omaan menettelyyn varmistaa omalta osaltaan eläinsuojien menettelyiden sujuvuutta. Kaikkiaan

lukumääräisesti annetaan eniten ympäristönsuojelulain mukaisia päätöksiä nimenomaan eläinsuojille Suomessa. Hallituksen esitys HE 94/2018 vp perusteluosioissa kerrotaan, että ilmoitusmenettelyyn siirrettävien eläinsuojien lukumääräksi arvioitiin noin 650 kappaletta lukuun ottamatta turkistarhoja, direktiivikokoluokan eläinsuojia sekä suurimpia nautatiloja.

Asetuksen ajantasaisena pitäminen

SBB ei koe, että rekisteröintiasetusta tulisi päivittää tiuhaan teknisten vaatimusten muuttuessa. Arviomme mukaan suomalaiset nykyaikaiset maatilojen biokaasulaitokset ovat tekniseltä suorituskyvyltään vastaavia kuin muissakin EU-maissa. Rekisteröintiasetus tulisi ylipäätänsä laatia teknologianeutraaliksi, eli siihen ei tulisi kirjata liian tarkkoja teknisiä laitosvaatimuksia, vaan painotus tulisi olla ympäristösuoritustason määrittämissä.

Asetuksen toimivuus riippuu pitkälti siitä, kuinka hyvin rekisteröintiasetus valmistellaan. Toimiva asetus varmistaa, että asetuksen määräykset ovat toimivia niin laitosteknisesti kuin naapuruussuhteidenkin näkökulmasta. Mikäli määräykset ovat liian tiukat, niin silloin rekisteröinnin käyttömäärät jäävät vähäisiksi. Rekisteröintiasetus ei anna lainkaan mahdollisuuksia harkintaan, vaan jokaisen rekisteröitävän toiminnan tulee täyttää asetuksessa määritellyt määräykset.

Hajupäästöt

Valiokunnassa käydyn keskustelun pohjalta ei mielestämme tullut riittävän selkeästi esille biokaasutekniikan hyödyt hajuhaittojen näkökulmasta. Biokaasulaitoksen hajupäästöt ovat kaikissa tapauksissa merkittävästi pienemmät kuin tavanomaisessa lannan käsittelyssä ja varastoinnissa. Biokaasulaitoksella hajuhaittoja voi syntyä yksittäisissä tilanteissa, kuten prosessihäiriössä, mutta pääsääntöisesti biokaasulaitos ei tuota hajuhaittoja. Hajuhaittojen riski on pieni, koska maatilamittakaavan biokaasulaitokset ovat teknisesti suhteellisen yksinkertaisia ja käsiteltävät jätemäärät ja -lajit ovat verraten homogeenisiä.

Maatilamittakaavan rekisteröintimenettelyssä kansalliseen valtioneuvoston asetukseen voidaan määrittää erityisvaatimuksia hajuhaittojen minimoimiseksi. Esimerkiksi jos perustettava biokaasulaitos täyttää eläinsuojeluasetuksen etäisyysvaatimukset (laki, pykälä/liite), niin silloin ei tarvittaisi erillistä vaatimusta hajupäästöjen minimimoiseksi. Jos perustettava biokaasulaitos ei täyttäisi eläinsuojeluasetuksen etäisyysvaatimuksia, niin tällöin toiminnanharjoittajaa voitaisiin velvoittaa toimittamaan selvitys hajupäästöistä. Selvityksessä otettaisiin luonnollisesti huomioon valittu laitostekniikka ja sen vaikutukset hajupäästöihin sekä naapurit.

SUOMEN BIOKIERTO & BIOKAASU RY

Rekisteröinnin jälkeen toiminnan alettua valvontaviranomainen käy kohteessa tarkastuksella valvonta- ohjelman mukaisesti ja valvoo, että toiminta on rekisteröinnin ja asetuksen mukaista.

Ei ole tarkoituksenmukaista määrittää rekisteröintiasetukseen tarkkoja etäisyysvaatimuksia biokaasulaitokselle, vaan rekisteröintiä koskevassa asetuksessa voitaisiin ottaa mukaan tapauskohtaista harkintaa etäisyysvaatimusten osalta. Tämä voitaisiin toteuttaa samalla tavoin kuin on tehty esimerkiksi Valtioneuvoston asetus keskisuurten energiantuotantoyksiköiden ja -laitosten ympäristönsuojeluvaatimuksista (kts. pykälä 3). Tällöin hakemuksen käsittelevä virkamies tarkastelisi sijaintia ympäristönsuojelulain 11 ja 12 §:n vaatimusten mukaisesti. Tässä tärkeänä apuna olisi virkamiehille laadittava ohje.

Suhde muihin menettelyihin

Pidämme tärkeänä sitä, että biokaasulaitokselle voi hakea tarvittaessa myös ympäristölupaa (kunnan tai AVI:n) samalla tavalla kuin nykyäänkin. Lupaharkinta on tarpeen, jos laitos käsittelee muita kuin maatalouden sivuvirtoja ja haitattomia jätteitä, tai jos laitos on suunniteltu sijoitettavan lähelle naapurustoa tai pohjavesialueelle, kuten muutoinkin toimitaan ympäristösuojelulain nojalla.

Rekisteröintimenettelyn käyttöönotto tulee huomioida myös olemassa olevien laitosten osalta. Tässä on tarkoituksenmukaista toimia kuten muissakin vastaavissa rekisteröintiä koskevissa asetuksissa, eli määritellä selkeä siirtymäaika. Eli teknisiä laitosmuutoksia vaativat toimenpiteet tulisi tehdä vasta kun rakenteet uusitaan. Asetusta valmistelevien henkilöiden tulisi kuunnella tarkkaan asiantuntijoita, mitkä ovat teknisiä muutoksia vaativia kohtia ja mitkä toiminnallisia muutoksia vaativia kohtia.

Tiukkojen määräysten osalta olisi järkevää laittaa vastaava siirtymäsäännös kuin esimerkiksi polttoaineenjakeluasemilla on. Suora lainaus jakeluasemia koskevasta ns. JANO-asetuksen (314/2020) 19.5 §:stä:

> *Sen estämättä, mitä 3 ja 4 momentissa säädetään, tämän asetuksen 4 §:ää, 5 §:n 3 momenttia sekä 6 §:n 2 ja 3 momenttia sovelletaan 3 momentissa tarkoitettuihin jakeluasemiin kuitenkin vasta, kun jakeluaseman toiminta muuttuu olennaisesti ympäristönsuojelulain 29 §:ssä tai 115 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla siten, että kyse on jakeluaseman merkittävästä teknisestä parantamisesta, jossa aseman tekniset järjestelmät, säiliöt ja putkistot uusitaan.*

Tyypillisesti rekisteröintiin liittyvät asetukset on kirjoitettu siten, että olemassa oleva ympäristölupa pysyy voimassa, kunnes lupaa olisi muuten tarpeen muuttaa. Silloin toiminta siirtyy ympäristöluvallisesta rekisteröitäväksi. Ote JANO-asetuksen siirtymäsäännöksistä:

> *Sellaiseen ilmailu- ja raideliikenteen, auto- ja työkonevarikoiden sekä vähintään 12 kuukautta kestävään työmaan polttoaineen jakeluasemaan, jonka toiminta on aloitettu tai jota koskeva ympäristölupahakemus tai ympäristönsuojelulain 10 a luvussa tarkoitettu ilmoitus on kuulutettu ennen tämän asetuksen voimaan tuloa, sovelletaan tätä asetusta siitä alkaen, kun:*
>
> *1) jakeluaseman toiminnan tai muun ympäristönsuojelulain liitteen 1 nojalla ympäristöluvanvaraisen toiminnan, jonka osaksi jakeluasema kuuluu, olennaiseen muuttamiseen on haettava ympäristölupa ympäristönsuojelulain 29 §:n nojalla;*
>
> *2) ympäristönsuojelulain liitteen 4 nojalla ilmoituksenvarainen toiminta, johon jakeluasema liittyy, muuttuu olennaisesti ympäristönsuojelulain 115 a §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla; tai*
>
> *3) edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitetun toiminnan ympäristölupaa tai ilmoituspäätöstä on tarpeen muuttaa ympäristönsuojelulain 89 §:n nojalla*.

Viranomaisohjeistus

Ylipäätänsä on tärkeää laatia virkamiehille ajantasaiset soveltamis- ja tulkintaohjeet eri ympäristövaikutusten huomioimisesta biokaasulaitosten luvitus- ja muissa menettelyissä. Näin varmistettaisiin yhteneväiset ja ajantasaiset tulkinnat valtakunnallisesti. SBB osallistuu mielellään ohjeen laadintaan.

Lisätiedot

Anna Virolainen-Hynnä
Toiminnanjohtaja, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry
Eteläranta 10, 00131 Helsinki, Finland +358 400 987 805 | anna.virolainen-hynna@biokierto.fi